

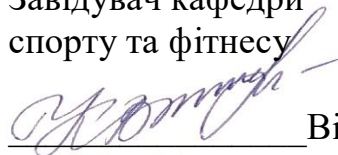
КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
КАФЕДРА СПОРТУ ТА ФІТНЕСУ

Марченко Андрій Сергійович
студент групи ТДм-1-24-1.4д

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ З КАРАТЕ ШОТОКАН В
УКРАЇНІ ТА СВІТІ

кваліфікаційна робота
здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
зі спеціальності 017 – Фізична культура і спорт

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри
спорту та фітнесу

Вікторія БІЛЕЦЬКА
Протокол засідання кафедри № 11А
«21» листопада 2025 р.

Науковий керівник:
к.н.ф.в. Іваненко Г. О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМАГАНЬ	
З КАРАТЕ ШОТОКАН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	6
1.1 Історія розвитку та популяризації карате шотокан в Україні.....	6
1.2 Структура національних змагань з карате шотокан в Україні.....	10
1.3 Основні міжнародні організації, що регулюють змагання з карате шотокан.....	11
Висновки до першого розділу.....	15
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	17
2.1. Методи досліджень.....	17
2.2. Організація досліджень.....	18
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОВЕДЕННЯ	20
ЗМАГАНЬ З КАРАТЕ ШОТОКАН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ.....	
3.1. Організація турнірів і чемпіонатів на різних рівнях в Україні...	20
3.2. Особливості організації змагань на різних рівнях у провідних країнах світу.....	29
3.3. Порівняльний аналіз особливостей проведення змагань в Україні та світі.....	36
Висновки до 3 розділу.....	43
РОЗДІЛ 4. ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ .	46
4.1. Аналіз причинно-наслідкових зв'язків у системі проблем.....	46
4.2. Обґрунтування стратегії реформування системи проведення змагань з карате шотокан.....	47
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ.....	55

ВСТУП

Актуальність. У сучасному світі спорт відіграє важливу роль у формуванні не лише фізичного здоров'я, а й особистості людини, її моральних якостей, світогляду, цілеспрямованості та соціалізації [15, 23]. Особливе місце в системі бойових мистецтв займає карате шотокан — один з найбільш популярних та структурно організованих стилів карате, який має глибоку філософську основу, багатий історичний шлях розвитку та широку географію поширення у світі [2, 27]. В умовах глобалізації та зростаючого інтересу до єдиноборств, змагання з карате шотокан набувають дедалі більшого значення як засіб популяризації здорового способу життя, розвитку дисципліни, сили духу та національної ідентичності через спорт [15, 23].

Змагання є невід'ємною складовою спортивної діяльності, що дозволяє оцінити рівень підготовленості спортсменів, їх технічну майстерність, тактичне мислення та психологічну стійкість [18]. Проведення змагань у карате шотокан регламентується відповідними національними та міжнародними організаціями, які встановлюють єдині правила, класифікаційні системи та стандарти [1, 3, 5, 7, 8, 9]. Попри наявність загальних принципів, структура організації змагань може відрізнятися залежно від країни, рівня турніру, федерації, традицій та підходів до суддівства [4, 24].

В Україні карате шотокан має сталу систему розвитку, підтримується низкою федерацій, активно впроваджується в діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл та клубів, а також представлено на міжнародній арені [16, 20, 24]. Водночас вивчення особливостей організації змагань у провідних країнах світу дозволяє виявити відмінності, проаналізувати успішні моделі та сформулювати практичні рекомендації для вдосконалення національної системи проведення змагань [22]. Це особливо актуально з огляду на прагнення України інтегруватися у світову спортивну спільноту, підвищити конкурентоспроможність своїх спортсменів і забезпечити ефективну підготовку на всіх етапах спортивного зростання [23].

Таким чином, дослідження організаційних аспектів змагань з карате шотокан в Україні та світі є актуальним та важливим як з науково-теоретичної, так і з практичної точки зору. Результати дослідження можуть стати основою для розробки рекомендацій з оптимізації системи змагань, сприяти підвищенню їх якості, прозорості та ефективності [13, 18].

Мета дослідження: визначити особливості організації та проведення змагань з карате шотокан в Україні та провідних країнах світу.

Завдання дослідження:

1. Дослідити історію розвитку карате шотокан та становлення змагальної системи в Україні.
2. Охарактеризувати структуру та специфіку організації національних змагань з карате шотокан.
3. Здійснити порівняльний аналіз організаційних моделей змагань на національному рівні у різних країнах світу.
4. Визначити проблеми та шляхи їх подолання в системі організації змагань в Україні

Об'єкт дослідження: змагальна діяльність у карате шотокан.

Предмет дослідження: система управління та організації змагань з карате в Україні та світі.

Методи дослідження:

1. Аналіз і узагальнення даних науково-методичної літератури.
2. Аналіз нормативних документів (положень про змагання, правил міжнародних та національних федерацій).
3. Порівняльний аналіз моделей змагальної діяльності.
4. Метод анкетування.
5. Статистичні методи обробки інформації.

Практична значущість роботи. Результати дослідження дозволяють систематизувати знання про сучасні тенденції розвитку карате шотокан та можуть бути використані організаторами спортивних заходів для вдосконалення

регламенту та умов проведення національних турнірів в Україні з урахуванням світових стандартів.

Сформульовані у роботі висновки допоможуть тренерам-викладачам скоригувати стратегію підготовки спортсменів до міжнародних змагань, враховуючи специфіку їх проведення. Крім того, матеріали дослідження можуть бути використані в навчальному процесі вищих навчальних закладів фізкультурного профілю при викладанні дисциплін «Теорія і методика викладання обраного виду спорту» та «Спортивний менеджмент».

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст викладено на 50 сторінках. Робота містить 6 таблиць та 11 рисунків. Список використаних джерел налічує 48 найменувань.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗМАГАНЬ З КАРАТЕ ШОТОКАН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

сторія розвитку та популяризації карате шотокан в Україні.

Бойове мистецтво, яке на сьогодні відоме як карате шотокан, є одним із найвпливовіших стилів карате. Цей стиль єдиноборств бере свій початок на острові Окінава, а згодом поширився і на континентальній Японії [2, 12]. В XVI-XVIII століттях розвивалася система «рука» (te) або ж «тодей» (tode) – поєднання місцевих бойових технік та китайських впливів єдиноборств. На острові Окінава, майстри серед яких був Ітосу Анко, систематизували техніки і ввели навчання карате в освітні заклади [3]. Ітосу Анко – окінавський майстер бойових мистецтв, вчитель Гітіна Фунакосі. Найбільший реформатор окінавського бойового мистецтва тоде, творець сучасного карате. У 1901-1903 роках завдяки його зусиллям викладання карате було введено в педагогічному училищі і в середній школі Дайиті на Окінаві. Ітосу перший на острові, хто відкрито став викладати бойове мистецтво, чим забезпечив якісний перехід від простого мистецтва рукопашного бою до бойового шляху вдосконалення духу [2, 12].

У першій половині XX століття один із ключових майстрів – Гітін Фунакосі (учень Ітосу Анко) – переніс та розвинув карате з острова на материкову Японію [27]. Сама ж назва «Шотокан» походить від псевдоніма Фунакосі – «Шото», що означає «вітер серед сосен», а «кан» – зал або будинок. У 1916 році Фунакосі отримав запрошення від Дай-Ніппон-Бутоку-Кай продемонструвати на фестивалі бойових мистецтв свої навички. Саме таким чином Фунакосі здійснив демонстраційні виступи в Японії, а пізніше відкрив студентські клуби карате в університетах Токіо [27].

У 1936 році, за підтримки національного комітету, було побудовано та відкрито перший зал карате-до під назвою "Шотокан", де відточували свою майстерність провідні бійці Японії [27]. Саме Фунакосі змінив сенс назви карате, яке раніше означало «китайська рука» на «пуста рука» (рука, що не має зброї), скориставшись тим, що ці два слова звучать однаково, але мають різне

написання. До додзьо доєднувалось все більше учнів. Охочих було настільки багато, що маківари (вертикально стояча дошка з амортизуючою подушкою для нанесення ударів) доводилося встановлювати на вулиці прямо перед додзьо, а гуркіт від ударів лунав допізна.

Велику увагу Фунакосі приділяв ритуалу, суворому дотриманню норм та встановленим правилам [2, 27]. Це мало на меті зробити карате складовою частиною бойового мистецтва, пронизаного японським національним духом, заснованим на самурайській культурі та традиціях. Під впливом засновника дзюдо Дзігоро Кано, Фунакосі ввів нову назву: «Шлях карате» (карате-до) і вимагав називати свій стиль саме так. Тим самим він підкреслив, що карате-до є не просто бойовим мистецтвом, а системою фізичного і духовного виховання [27].

Після Другої світової війни, Фунакосі і надалі розвивав свій власний стиль карате та навчав учнів. Через деякий час, в 1955 році була утворена Японська асоціація карате (ЖКА), в якій Фунакосі обійняв посаду старшого інструктора [3]. Проте сам Гітін віддалився від участі в організації, оскільки був проти змін у карате, оскільки бойове мистецтво перетворювалося на спортивне єдиноборство [27]. Велику роль в модернізації карате зіграв син засновника японського карате – Йосітака Фунакосі. Він ввів удари вище поясу, додавши тим самим видовищності та спортивної спрямованості. До самої смерті Гітін відвідував різні секції та їздив на змагання. Помер він в 1957 році.

У середині 60-х років карате з'явилося в СРСР. Перші клуби були засновані в закладах вищої освіти Києва, Харкова, Москви та інших провідних великих міст, куди приїжджали іноземні студенти [11]. У 1978 році Спортивний комітет Радянського Союзу заснував федерацію карате СРСР. Восени 1981 року Президією Верховної Ради СРСР було видано указ «Про адміністративну відповідальність за порушення правил навчання карате» та внесено зміни до кримінальних кодексів республік [25, 45]. Зокрема, до Кримінального кодексу УРСР було додано статтю 206.3 «Незаконне навчання карате», а до КК РРФСР – статтю 219.1 – «Незаконне зберігання зброї». Почалося все зі скарг силових

структур на те, що карате стає дедалі менш контрольованим та з появою друкованих статей про необхідність заборони карате на території СРСР [21, 45]. Незважаючи на заборону, все пов'язане з карате викликало величезний інтерес у дітей, підлітків та старшої молоді. У 1988 році карате на законному рівні відновилось, хоч і під жорстким контролем уряду. Незалежні школи карате відновили свою діяльність лише після розпуску СРСР, після здобуття незалежності України в 1991 році [11]. Відтоді карате шотокан почало активно розвиватися на просторах України. Одним із засновників цього руху був Володимир Васильович Савченко, який у 1990 році відкрив першу в країні школу традиційного карате та заснував Національну федерацію традиційного карате [19]. Його внесок у розвиток карате в Україні був величезним: він створив єдиний в Україні Центр Традиційного Карате, який став головною базою підготовки національних збірних команд.

У 2000 році в Києві Савченко організував перший в Україні чемпіонат Європи з карате, що стало значним кроком у популяризації цього виду спорту в країні [19]. Його професіоналізм, відданість і внесок у розвиток бойового мистецтва назавжди залишаться в серцях учнів та колег.

30 серпня 2002 року в Україні була заснована «Федерація Фунакоші Шотокан Карате України» (FSKA), яка 27 січня 2004 року була офіційно зареєстрована Міністерством юстиції України. Ця федерація стала представником в Україні трьох міжнародних організацій: FSKA, WJKA та WKJF [20, 24]. Вона нараховує близько двох тисяч членів у 14 областях країни. Президентом федерації є заслужений тренер України, майстер спорту міжнародного класу, сенсей Анатолій Олексійович Науменко (7 дан карате) [20].

FSKA активно проводить чемпіонати, семінари та атестації, сприяючи розвитку карате шотокан в Україні. Наприклад, 12-13 квітня 2025 року в Черкасах відбувся XXII чемпіонат України з фунакоші шотокан карате серед дітей, юнаків, юніорів, молоді та дорослих [10]. В змаганнях прийняли участь близько 400 спортсменів із 9 областей України. Перед змаганнями головний інструктор, шихан Анатолій Науменко (7 дан карате), разом із головним суддею

змагань сенсеєм Сергієм Цаподосєм (4 дан карате) провели практичний семінар для суддів, на якому були відпрацьовані деталі суддівства ката, куміте та фуку-го, а по закінченню відбулися екзамени на суддівські категорії.

Також федерація активно співпрацює з іншими федераціями та провідними тренерами по всьому світу. Наприклад, у 2021 році в місті Черкаси було проведено Міжнародний семінар з шотокан карате. Участь взяло близько 300 осіб з усіх куточків світу, де головними інструкторами виступили Кевін Фунакоші (8 дан карате) та Анатолій Науменко (7 дан карате) [17]. Семінар проводився два дні та включав у себе програму з ката та куміте. Наприкінці семінару було зібрано дан-комісію та проведено атестаційні іспити на чорні пояси.

Паралельно з FSKA, в Україні діє інша не менш потужна організація – Федерації Шотокан Карате України (ФШКУ). Київська обласна федерація шотокан карате-до є важливою складовою структури саме Федерації Шотокан Карате України (ФШКУ), яка активно сприяє розвитку та популяризації шотокан карате в регіоні [16].

Керівником Київської обласної федерації є Святослав Влох, який має ступінь 4 дан шотокан карате по версії WSKF [16, 21]. Шеф-інструктор – Сергій Осинський, власник ступеня 6 дан шотокан карате по версії WSKF. Їхня діяльність спрямована на координацію роботи клубів, організацію та проведення змагань, а також проведення інструктажів, семінарів з підвищення кваліфікації спортсменів і тренерів.

Київська обласна федерація також активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема із Всесвітньою Федерацією Шотокан Карате (WSKF), що дозволяє спортсменам брати участь у міжнародних змаганнях та семінарах по всьому світу [9, 16].

Сьогодні карате шотокан в Україні є не лише бойовим мистецтвом або спортивною дисципліною, а й засобом фізичного та духовного виховання молоді. Завдяки зусиллям таких організацій, як FSKA, ФШКУ (WSKF) та інших

регіональних федерацій, карате шотокан продовжує розвиватися, залучаючи все більше молоді до занять цим видом спорту [14].

Проведення регулярних чемпіонатів, семінарів та атестацій сприяє підвищенню рівня майстерності спортсменів та популяризації карате шотокан в Україні. Зокрема, у 2023 році в Черкасах відбувся XVII Кубок України з Фунакоші Шотокан Карате, який зібрав учасників з різних регіонів країни [10].

Таким чином, карате шотокан в Україні має глибокі історичні корені та перспективи для подальшого розвитку, сприяючи формуванню здорового способу життя та моральних цінностей серед молоді [19, 22].

структура національних змагань з карате шотокан в Україні

Ключовою характеристикою структури національних змагань з карате шотокан в Україні є її децентралізація та багатовекторність. На відміну від деяких інших видів спорту, в Україні не існує монолітної федерації, яка б об'єднувала всіх послідовників стилю Шотокан [30].

Натомість, структура змагань розділена на кілька паралельних систем, які функціонують незалежно одна від одної. Цей поділ зумовлений, в першу чергу, приналежністю національних організацій до різних міжнародних асоціацій [36, 39].

Станом на 2024-2025 роки можна виділити дві основні гілки змагань, у яких бере участь переважна більшість українських спортсменів стилю Шотокан (табл 1.1.).

Таблиця 1.1

Основні змагання в яких бере участь переважна більшість українських спортсменів

Критерій порівняння	Спортивний напрямок (WFK)	Стильовий напрямок (FSKA, WSKF, JKA)
Представник в Україні	Українська федерація карате (УФК)	Федерація Фунакоші Шотокан (FSKA), Федерація Шотокан (USKF) тощо

Міжнародний статус	Єдина організація, визнана МОК [36].	Представники міжнародних стильових асоціацій (WSKF, JKA, WJKA) [12, 28].
Специфіка	Мульти-стильовий формат (Шотокан, Вадорю, Годзьо-рю, Шіторю)	Моно-стильовий формат (збереження традицій Шотокан)
Система оцінювання	Бальна: Юко (1 бал), Ваза-арі (2 бали), Іппон (3 бали) [47].	«Шобу Іппон» (до 1 чистого балу), «Шобу Санбон» (до 3 балів) [40].
Основні турніри	Чемпіонати та Кубки України, Прем'єр-ліга, Серія А [5].	Чемпіонати та Кубки України за версіями FSKA, WSKF [49].
Мета діяльності	Відбір до національної збірної для участі в Чемпіонатах Європи, Чемпіонатах Світу та Всесвітніх Іграх	Участь у стильових Чемпіонатах Європи та Чемпіонатах Світу, збереження традицій.

Таким чином, таблиця 1.1. ілюструє, що Спортивний напрямок (WFK), представлений УФК, є єдиним визнаним МОК, має мульти-стильовий формат та бальну систему оцінювання, а його головна мета – відбір до збірної для участі у найвищих міжнародних змаганнях (Чемпіонати Світу, Олімпійські/Всесвітні Ігри). У свою чергу, Стильовий напрямок (FSKA, WSKF, JKA) зосереджений на збереженні традицій Шотокан (моно-стиль), використовує системи оцінювання «Шобу Іппон» та «Шобу Санбон» і бере участь у стильових міжнародних чемпіонатах.

Сновні міжнародні організації, що регулюють змагання з карате шотокан

Як було зазначено у пункті 1.2, змагальна діяльність не є монолітною, а розділена між кількома впливовими міжнародними організаціями. Кожна з них має власну філософію, статут та, що найважливіше для даного дослідження, власний унікальний набір правил проведення змагань [26].

Ці відмінності в правилах є фундаментальною причиною організації та поділу стилю у світі. Основний розкол відбувається по лінії спортивного (уніфікованого) карате та традиційного (стильового) карате.

Були проаналізовані співставлені основні аспекти проведення змагань з карате шотокан (табл 1.2).

Таблиця 1.2

Порівняльна характеристика основних аспектів проведення змагань

Напрямок	Організація	Статус та особливості	Правила Куміте	Правила Ката
Спортивний (Олімпійський)	WKF	Найбільша організація, визнана МОК	Бальна система: Юко (1 бал) – удари руками. Ваза-Арі (2 бали) – удари ногою в корпус. Іппон (3 бали) – удар ногою в голову або кидок з добиванням.	Бальна система: Оцінюється технічне (70%) та атлетичне (30%) виконання. Прапорці не використовуються.
Традиційний (Стильовий)	JKA (Japan Karate Association)	Хранитель традицій. Походить від додзьо Гітіна Фунакоші. Найстаріша організація.	Система «Шобу Іппон» (до 1 чистого балу). Принцип «одним ударом наповал». Іппон – 1 бал. Ваза-Арі – 0.5 бали.	Система прапорців (або рідше бальна). У фіналі виконується улюблене ката. Судді визначають переможця прапорцями.
	SKIF (Shotokan Karate-Do International Federation)	Заснована Хірокасі Канадзавою. Компроміс між традиціями та спортом.	Система «Шобу Санбон» (до 3 балів). Змагання триває до набору 3-х повних балів.	Традиційний підхід до оцінювання.

			Оцінки виставляються за традиційними критеріями.	
	WSKF (World Shotokan Karate-Do Federation)	Заснована Хітоші Касуя. Акцент на технічній досконалості та бойовому реалізмі.	Система «Шобу Іппон» (до 1 повного балу) Подібно до ЖКА, але з високими вимогами до якості техніки.	Особливість – обов’язкове виконання Бункай (бойового практичного застосування) для командних ката у фіналах.
	WJKA (World JKA Karate Association)	Збереження традицій ЖКА. Власне бачення розвитку. Суворі вимоги до сили удару.	Система «Шобу Іппон». Повна заборона легких дотиків. Вимагається демонстрація потужної техніки.	Бальна система або прапорці. Акцент на традиційному виконанні без театральності.
	FSKA (Funakoshi Shotokan Karate Association)	Заснована Кеннетом Фунакоші. Гібридний підхід (збереження традицій і сучасні критерії оцінювання)	Гібридна система «Шобу Санбон». Змагання до 3 балів, але оцінки як у WKF: Юко (1 бал) – удари руками. Ваза-Арі (2 бали) – удар ногою в корпус. Іппон (3 бали) – удар ногою в голову або	Бальна система. Виконуються обов’язкові та довільні ката.

			кидок з добиванням.	
--	--	--	------------------------	--

Надана таблиця є порівняльною характеристикою основних аспектів проведення змагань з карате Шотокан, розділяючи їх на два глобальні напрямки: Спортивний (Олімпійський) та Традиційний (Стильовий). Спортивний напрямок представлений Всесвітньою федерацією карате (WKF), яка є найбільшою організацією, визнаною МОК. У куміте (поєдинках) WKF використовує бальну систему: Юко (1 бал) за удари руками, Ваза-Арі (2 бали) за удари ногою в корпус та Іппон (3 бали) за удар ногою в голову або кидок з добиванням. В ката застосовується бальна система, де оцінюються технічне (70%) та атлетичне (30%) виконання, без використання прапорців.

Традиційний (Стильовий) напрямок охоплює кілька федерацій, які зберігають класичні принципи Шотокан. Найстаріша — JKA (Japan Karate Association) — використовує систему «Шобу Іппон» (до 1 чистого балу), що базується на принципі «одним ударом наповал», де Іппон оцінюється в 1 бал, Ваза-Арі – в 0.5 бали. У ката JKA традиційно застосовує систему прапорців, особливо у фіналах. Схожий підхід до «Шобу Іппон» застосовує і WJKA (World JKA Karate Association), яка вимагає суворої демонстрації потужної техніки та повної заборони легких дотиків.

Інші федерації пропонують модифіковані стильові підходи: SKIF (Shotokan Karate-Do International Federation) використовує систему «Шобу Санбон» (до 3 повних балів), представляючи компроміс між традиціями та спортом. WSKF (World Shotokan Karate-Do Federation), що акцентує увагу на бойовому реалізмі, також використовує «Шобу Іппон», але з особливою вимогою до командних ката у фіналах — обов'язковим виконанням Бункай (практичного застосування). Нарешті, FSKA (Funakoshi Shotokan Karate Association) пропонує гібридну систему «Шобу Санбон», у якій змагання тривають до 3 балів, але оцінки (Юко 1, Ваза-Арі 2, Іппон 3) відповідають бальній системі WKF.

Висновки до першого розділу

У ході виконання першого розділу магістерської роботи було здійснено теоретичний аналіз основ організації змагань з карате шотокан в Україні та світі, що дозволило зробити наступні висновки:

Історичний розвиток. Встановлено, що карате шотокан пройшло складний шлях еволюції від окінавського бойового мистецтва самозахисту до глобального спортивного феномену. В Україні розвиток цього стилю мав свою специфіку, зумовлену тривалою забороною з боку радянської влади (початок 1980-х років). Відродження та легалізація карате після здобуття незалежності у 1991 році стали поштовхом до бурхливого розвитку клубної системи та формування перших національних федерацій, завдяки зусиллям таких ентузіастів, як В. Савченко, А. Науменко та інші [11, 19, 25].

Міжнародна регуляція. Виявлено, що у світовому масштабі організація змагань з карате шотокан не є уніфікованою. Вона чітко розділена на два напрямки:

Спортивний (олімпійський): Представлений Всесвітньою Федерацією Карате (WKF), яка проводить змагання за єдиними стандартизованими правилами для всіх стилів, орієнтуючись на видовищність, безпеку та масовість [36].

Традиційний (стильовий): Представлений організаціями JKA, WSKF, FSKA, SKIF та WJKA. Ці структури зберігають автентичні технічні стандарти шотокан, використовуючи правила змагань Shobu Ippon (до одного вирішального балу) або Shobu Sanbon (до трьох балів), акцентуючи увагу на бойовій ефективності техніки.

Національна структура. Характерною рисою організації змагань в Україні є децентралізація. Структура національних турнірів є дзеркальним відображенням міжнародного поділу. В Україні паралельно функціонують система змагань Української Федерації Карате (за правилами WKF) та системи змагань стильових федерацій (FSKA, ФШКУ/WSKF та інші), кожна з яких має власний календар, правила суддівства та критерії відбору до національних збірних [22, 24].

Специфіка правил. Аналіз показав, що ключовою відмінністю в організації змагань є регламент проведення поєдинків (куміте). Якщо правила WKF передбачають накопичувальну бальну систему та заборону повного контакту, то правила традиційних федерацій (JKA, FSKA) часто базуються на концепції «одним ударом наповал», що вимагає від організаторів та суддів зовсім інших підходів до оцінювання майстерності спортсменів [8, 34].

Таким чином, організація змагань з карате шотокан є багатовекторною системою, де вибір організаційної моделі залежить від приналежності до конкретної міжнародної спортивної інституції.

РОЗДІЛ 2.

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методи дослідження

У цьому розділі розглядаються методи, які були використані для дослідження організації та проведення змагань з карате шотокан в Україні та світі. Вибір методів зумовлений специфікою теми, об'єктом та предметом дослідження, а також метою та завданнями, поставленими у вступі.

Теоретичні методи

- **Аналіз наукової літератури:** вивчення наукових праць, статей, монографій, дисертаційних досліджень, присвячених історії розвитку карате шотокан [2, 11, 12, 27], організації змагань [13, 18, 35], методикам підготовки спортсменів [14, 19, 21] та іншим аспектам, що стосуються теми дослідження.
- **Аналіз нормативно-правових документів:** детальне ознайомлення та контент-аналіз правил проведення змагань, регламентів, положень, затверджених міжнародними та національними організаціями карате шотокан [1, 3, 5, 7, 8, 9, 24, 33, 40, 42, 44, 46, 47, 48].

Емпіричні методи

- **Спостереження:** безпосереднє (включене) спостереження за проведенням змагань з карате шотокан різного рівня (національного та міжнародного), із фіксацією особливостей організації, суддівства, участі спортсменів.
- **Порівняльний аналіз (компаративістика):** зіставлення різних моделей організації змагань, правил, підходів до підготовки спортсменів у різних країнах та організаціях.
- **Опитування:** проведення анкетування та експертного інтерв'ювання спортсменів, тренерів, суддів та організаторів змагань з метою виявлення їхнього досвіду, думок та оцінок щодо організації та проведення турнірів. У емпіричному дослідженні взяли участь: спортсмени вікових груп від 12 до 35 років (кадети, юніори, молодь та дорослі); тренери та інструктори карате

шотокан; судді та організатори національних і міжнародних турнірів; представники спортивних федерацій (національних та міжнародних).

Загальна кількість респондентів склала понад 45 осіб, що забезпечує репрезентативність вибірки для аналізу отриманих даних.

Аналіз статистичних даних: збір та обробка статистичної інформації про кількість учасників, результати змагань, частоту проведення турнірів, географію учасників тощо.

організація дослідження

Організація дослідження є важливим етапом у проведенні наукової роботи, адже саме вона визначає послідовність, обсяг та глибину отриманих результатів. Дане дослідження було проведено відповідно до поставленої мети — аналізу та характеристики проведення змагань з карате шотокан в Україні та світі, зокрема з акцентом на їхню структуру, методичні особливості та організаційні аспекти.

Відповідно до завдань наукової роботи наше дослідження проводилось у 4 етапи.

ідготовчий етап – *лютий 2025 р.* – вивчення даних наукових джерел, нормативних документів, розробка плану дослідження та інструментарію для збору даних (анкети, бланки спостережень).

сновний етап – *березень-квітень 2025 р.* – безпосередній збір даних за допомогою опитувань, спостережень та аналізу документації під час змагань.

налітичний етап – *квітень-травень 2025 р.* – обробка та узагальнення зібраних даних за допомогою опитувань, спостережень та аналізу документації під час змагань.

аключний етап – *вересень-листопад 2025 р.* – формулювання висновків та практичних рекомендацій щодо удосконалення організації та проведення змагань з карате шотокан в Україні та на міжнародному рівні.

База дослідження

Дослідження проводилось на базі Федерації Фунакоші Шотокан Карате України (FSKA) [20, 24, 28, 33, 40], а також за участі регіональних організацій, зокрема Київської обласної федерації Шотокан карате-до. Крім того, використовувалися офіційні матеріали провідних міжнародних федерацій: Всесвітньої Федерації Карате (WKF) [8, 47], Японської Асоціації Карате (JKA) [3, 42], Всесвітньої Федерації Шотокан Карате-До (WSKF) [9, 16, 48], Міжнародної Федерації Шотокан Карате-До (SKIF) [5, 44] та Всесвітньої Асоціації JKA Карате (WJKA) [7, 46], що надали нормативні документи, регламенти та аналітичні звіти про проведення змагань.

Учасники дослідження

У емпіричному дослідженні взяли участь:

- Спортсмени вікових груп від 12 до 50 років (кадети, юніори, молодь та дорослі);
- Тренери та інструктори карате шотокан;
- Судді та організатори національних і міжнародних турнірів;
- Представники спортивних федерацій (національних та міжнародних).

Загальна кількість респондентів склала близько 45 осіб, що забезпечує репрезентативність вибірки для аналізу отриманих даних.

Етичні аспекти дослідження

Усі етапи дослідження були проведені з дотриманням принципів академічної доброчесності та етичних норм. Учасники дослідження були проінформовані про його мету та умови, надали інформовану згоду на участь, а також мали право на відмову від участі на будь-якому етапі. Усі дані респондентів є анонімними та використовуються виключно в узагальненому вигляді.

РОЗДІЛ 3.

АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОВЕДЕННЯ ЗМАГАНЬ З КАРАТЕ ШОТОКАН В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Організація турнірів і чемпіонатів на різних рівнях в Україні

В цьому емпіричному дослідженні, проведеному методом анкетування взяло участь 45 респондентів ($n = 45$), що забезпечує високу експертність та репрезентативність вибірки.

Аналіз вибірки за роллю в карате шотокан показав, що найбільшу частку становлять чинні спортсмени (69%), а решта припадає на фахівців з управлінським, тренерським та суддівським досвідом (спортсмен і тренер – 13%, тренер – 11%, суддя – 7%).

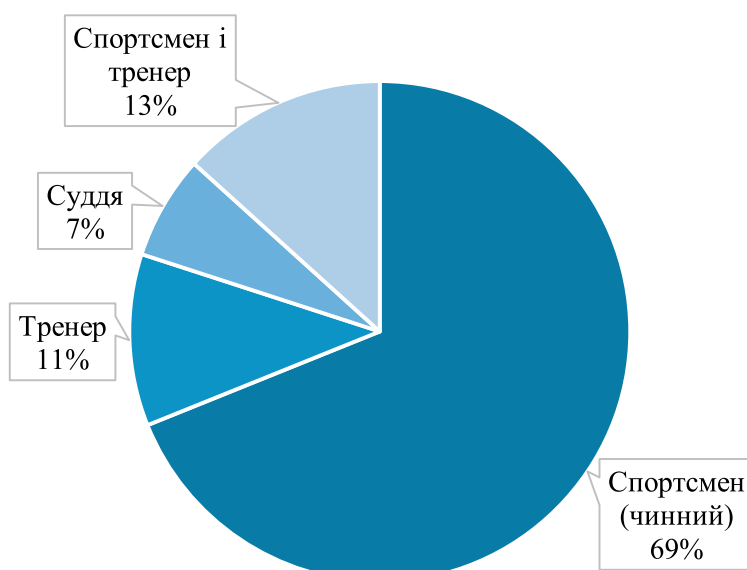

Рис. 3.1 Основна роль респондентів в карате ($n = 45$)

Розподіл за досвідом підтверджує високу кваліфікацію респондентів. 84% опитаних мають досвід 5 років і більше, що забезпечує високу достовірність емпіричних оцінок, оскільки вони ґрунтуються на багаторічній практиці фахівців. Аналіз структури досвіду показав, що найбільшу частку становлять респонденти з досвідом 5-10 років (35%). Сумарна частка тих, хто займається

карате понад 11 років (49%) розділяється між групами 11-15 років (22%), 16-20 років (16%) та більше 20 років (11%). Цей розподіл свідчить про те, що до опитування були залучені не лише досвідчені ветерани, які формували систему, але й активні фахівці, що безпосередньо беруть участь у сучасному змагальному процесі. Такий баланс забезпечує об'єктивну оцінку як історичних, так і поточних організаційних викликів.

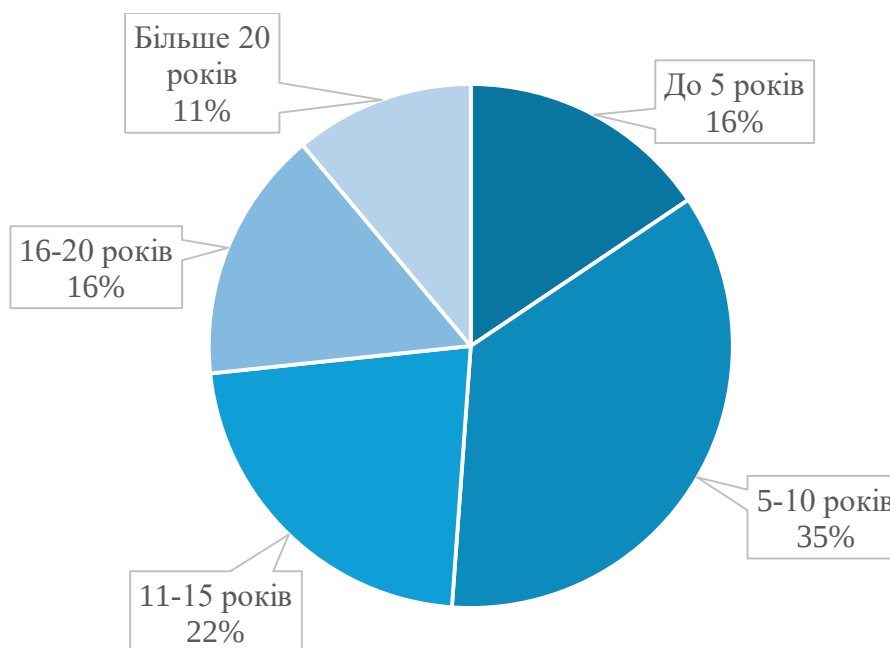

Рис. 3.2 Загальний досвід в карате (в роках) (n = 45)

Приналежність до федерації відображає багатовекторність національної змагальної системи [24]. Експертна вибірка охоплює представників усіх ключових напрямків, що є критично важливим для об'єктивності порівняльного аналізу.

Домінуюча частка (56%) належить FSKA (Федерація Фунакоші Шотокан Карате України). Ця федерація представляє гілку традиційного шотокан карате, що свідчить про її лідерство у цьому векторі розвитку стилю в Україні [24, 28]. 24% респондентів представляють УФК (WKF). Ця група є носієм ідеології спортивного (олімпійського) карате з уніфікованими бальними правилами [36]. Решта 20% розподілені між іншими ключовими гілками традиційного шотокан карате: JKA (13%) та SKIF (7%) [42, 43, 44].

Такий розподіл забезпечує можливість не лише порівняти українську практику зі світовою) через досвід УФК та ЖКА), але й зіставити проблеми, властиві спортивному напрямку (WKF), з викликами традиційних стильових організацій (FSKA, SKIF). Це є фундаментальною основою для аналізу розбіжностей у суддівстві, регламентах та організаційних моделях.

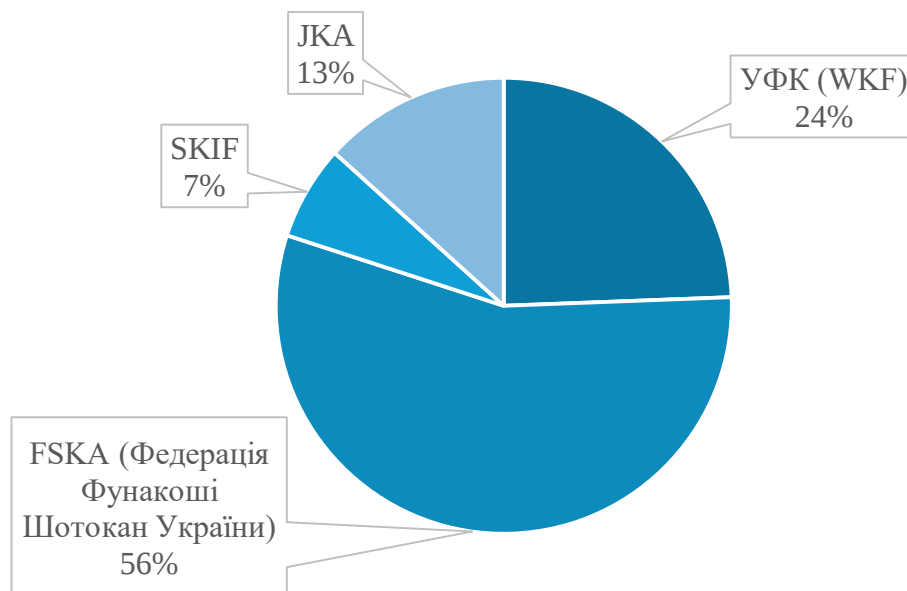

Рис. 3.3 Приналежність респондентів до федерації (n = 45)

Сучасна система змагань з карате шотокан в Україні характеризується розгалуженою структурою, що обумовлено діяльністю різних федерацій. Організація турнірів на національному та регіональному рівнях має певні особливості, які були виявлені через експертне опитування респондентів [10, 14].

Аналіз загального рівня організації

За результатами опитування було проаналізовано загальну оцінку рівня організації національних змагань (Чемпіонати, Кубки України). Респонденти оцінювали рівень за 5-бальною шкалою (1 – «дуже низький», 5 – «дуже високий»). Розподіл оцінок показав, що домінуючою є оцінка «високий» (4 бали), яку обрали 73% респондентів. Лише 11% опитаних оцінили організацію як «дуже високу» (5 балів), тоді як сумарно 16% вважають рівень організації «середнім» (3 бали). Отримана середня оцінка рівня організації становить $\bar{x} \approx 4,09$, що свідчить про функціональність системи та зусилля організаторів, але

вказує на наявність значних системних недоліків, які не дозволяють досягти

а

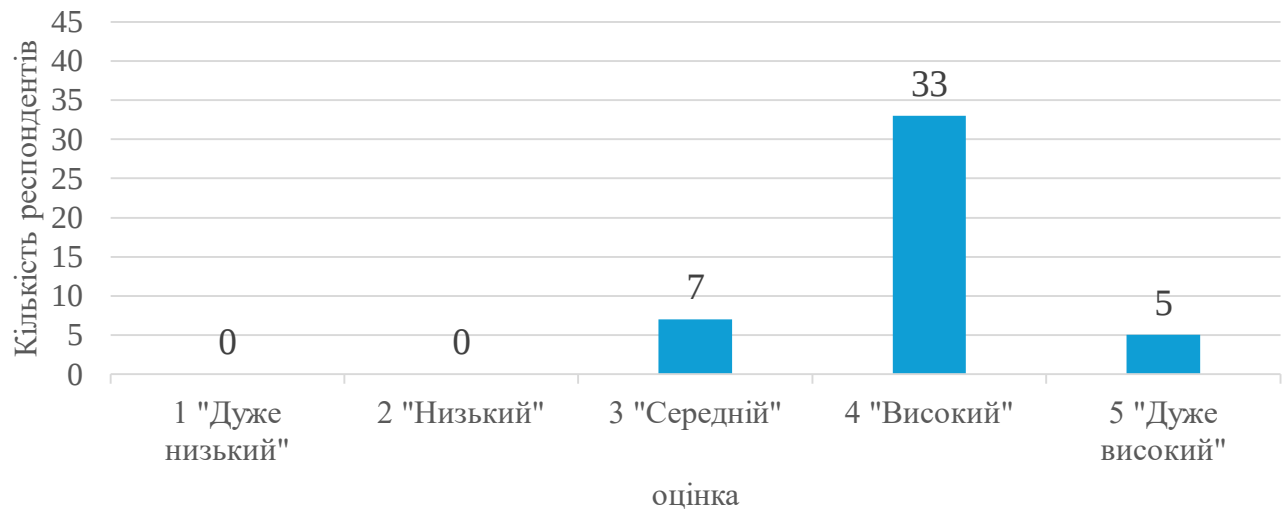

Рис. 3.4 Оцінка респондентами загального рівня організації національних змагань (n=45)

е

ф

Для більш детального розкриття проблемних зон респондентам було запропоновано визначити аспекти, які потребують першочергового покращення. Результати (Рис. 3.5) виявили чітку ієрархію організаційних та управлінських проблем.

Найбільш критичним аспектом виявився «Якість та об'єктивність суддівства». Його обрало 39 респондентів, що складає 87%. Цей аспект безпосередньо впливає на справедливість змагань та довіру спортсменів і тренерів до національної системи. Високий відсоток підтверджує наукові дані, що вказують на системні проблеми суддівства.

Аспект «Дотримання регламенту та таймінгу змагань» став другим за критичністю, оскільки його обрало 36 респондентів, що у відсотковому співвідношенні складає 80%. Хронічне недотримання чіткого розкладу та затягування турнірів призводить до неоптимального режиму підготовки

м

і

спортсменів, підвищення психологічного навантаження та зниження якості виступів.

Аспекти «Інформаційне забезпечення» та «Прозорість відбору до збірних команд» разом посягли третє місце по критичності, адже обрали по 15 голосів респондентів, що в свою чергу складає 33%. Ці два аспекти підкреслюють запит респондентів на більш відкриту комунікацію та прозоріше формування національних команд, що є особливо важливим для забезпечення чесної конкуренції та мотивації.

Менш критичним, але все ще значущим аспектом є якість приміщень. Цей аспект обрало 20% респондентів. Проблеми з логістикою, кількістю та якістю татамі, а також медичним забезпеченням було відзначено найменшою кількістю учасників.

Рис 3.5. Аспекти організації змагань, які потребують покращення (n=45)

Важливим елементом організаційної структури є правила змагань, за якими проводяться турніри в Україні (WKF, FSKA, JKA тощо). Респондентам було запропоновано оцінити їх оптимальність для демонстрації реальної майстерності спортсменів (Рис. 3.6).

Рис. 3.6. Оптимальність правил змагань (n = 45)

Результати показали, що 49% респондентів (22 особи) вважають правила «переважно оптимальними, але з недоліками». Це свідчить про те, що більшість фахівців бачать необхідність у вдосконаленні чинних регламентів.

Наступні 38% фахівців (17 осіб) обрали варіант «так, вони є повністю об'єктивними», що демонструє високий рівень довіри значної частини спільноти до чинних стандартів.

Критичну позицію висловили 11% (5 осіб), вважаючи правила «занадто спортивними, що не відображають дух традиційного карате». Також 2% (1 особа) не змогли визначитись.

Таким чином, організація турнірів і чемпіонатів в Україні має міцну основу, але значний потенціал для вдосконалення лежить у сфері людського чинника та технологічного менеджменту. Це слугує відправною точкою для порівняльного аналізу зі світовими стандартами.

В ході дослідження були визначені основні організаційні аспекти змагань з карате шотокан в Україні. Так, було проаналізовані різні Положення змагань Чемпіонів України, які організовуються різними федераціями, зокрема Українською Федерацією Карате (УФК), Федерацією Фунакоші Шотокан Карате України (FSKA) та представниками ЖКА. Під час аналізу документації було

виявлено фундаментальні відмінності у підходах до організації змагань. Детальний опис відмінностей наведено нижче:

Українська Федерація Карате (УФК)

Головний акцент тут робиться на атлетизмі, швидкості, безпеці та видовищності. Це система вищих досягнень, де основна мета – перемога за чітко визначеними правилами, мінімізація травматизму та об'єктивність суддівства. Тут панує спортивна наука, тактика поєдинку та сувора стандартизація екіпірування для забезпечення рівних умов для всіх спортсменів.

Федерація Фунакоші Шотокан Карате України (FSKA) та інші стильові організації

Стильове карате позиціонує себе як мистецтво самооборони та шлях виховання особистості. Змагання тут розглядаються не як головна мета, а як один з етапів перевірки технічної майстерності та наявності бойового духу. Важливою особливістю є збереження традиційних аспектів, такий як смертельність удару (ударом), робота зі зброєю та демонстрація розшифровки ката (бункай). Цей напрямок є більш масовим та інклюзивним, що дає змогу змагатись спортсменам різного віку та рівня підготовки.

У таблиці 3.1. систематизовано ключові технічні та організаційні моменти, що базуються на нормативних документах федерацій.

Таблиця 3.1.

Порівняльна характеристика правил змагань з карате шотокан в Україні

Критерій порівняння	Спортивне карате (УФК)	Стильове карате (FSKA та інші)
Категорії учасників	Змагання проводяться виключно за віковими та ваговими категоріями (наприклад кадети 14-15 років, -52 кг) Поділ на пояси у розділі куміте зазвичай відсутній. Всі спортсмени однієї ваги	Окрім віку та ваги, застосовується поділ за рівнем майстерності (поясами): • Білі (10 – 9 кю) – початківці (Категорія С) • Жовті – зелені (10-6 кю) – (Категорія В)

	змагаються разом, що забезпечує максимальну конкуренцію атлетів.	• Блакитні – коричневі (5-1 кю) – (Категорія А) • Чорні пояси (дани) – майстри
Реєстрація та жеребкування	Використання міжнародних електронних платформ (наприклад Sportdata). Жеребкування відбувається автоматично до початку змагань. Реєстрація закривається заздалегідь, зміни в день змагань заборонені або штрафуються. Обов'язкова акредитація тренерів.	Можливе використання простіших систем реєстрації. Часто допускається коригування списків безпосередньо перед змаганнями. Акцент робиться на залученні максимальної кількості учасників, тому організатори можуть лояльніше ставитись до процедурних моментів.
Вимоги до екіпірування	Суворі вимоги WKF Approved. Обов'язковий захист тулуба (жилет), накладки на руки та захист ніг, пояс певного кольору (синій та червоний), капа. Колір екіпірування залежить від сторони виходу (ака – червоний, широко – синій). Кімоно має бути сертифікованого бренду та крою. За недотримання – дискваліфікація.	Вимоги менш жорсткі щодо брендів. Основна вимога – це чисте біле кімоно традиційного крою, накладки на руки та капа. Захисне спорядження може бути мінімальним або відсутнім для дорослих категорій.
Правила поєдинку	Бій триває визначений час. Перемога за сумою балів або перевагою у 8 балів. Контакт контрольований. Заборонені небезпечні кидки. Оцінюється спортивна техніка та таймінг.	Правила до одного удару наповал або до трьох балів. Оцінюється не просто дотик, а потенційна ефективність удару за багатьма критеріями (наприклад бойовий дух, вставка стегна, відтягування та розрив дистанції). Дозволені більш жорсткі дії у корпус, але суворіше карається безконтрольна техніка.
Програма змагань	• Індивідуальне ката • Командне ката (бункай лише у фіналі) • Індивідуальне куміте • Командне куміте	• Індивідуальне та командне ката (обов'язкове виконання бункай в командних ката на ранніх етапах) • Індивідуальне та командне куміте • Фуку-го (двоборство: ката та куміте) • Енбу (показовий технічний поєдинок)

		• Кітей (виконання базової техніки для новачків)
--	--	--

Аналіз наведених даних у Таблиці 3.1, дозволяє констатувати наявність в Україні двох паралельних систем організації змагань з карате шотокан, які хоч і мають спільне технічне коріння, переслідують різні цілі та використовують відмінні методологічні підходи.

По-перше, суттєва відмінність полягає у стратегії формування категорій та допуску учасників. Спортвине карате (УФК) орієнтоване на принципи олімпійського спорту вищих досягнень, де жорстка конкуренція у вагових категоріях без поділу на пояси покликана виявити найсильнішого та найкращого атлета з усіх. Натомість стильове карате (FSKA, JKA, SKIF тощо) сповідує принцип інклюзивності та масовості. Детальна градація категорій за рівнем майстерності дозволяє залучати до змагань спортсменів-початківців, створюючи для них комфортне конкурентне середовище.

По-друге, спостерігається різний рівень регламентації та цифровізації організованих процесів. Змагання спортивного напрямку характеризуються високим рівнем бюрократизації та використанням професійних ІТ-платформ, що виключає можливість ручного керування сітками та забезпечує чіткий таймінг. У стильовому напрямку пріоритетом є гнучкість. Організатори часто йдуть на поступки заради допуску максимальної кількості учасників, що іноді призводить до затримок, але сприяє популяризації виду.

По-третє, фундаментальна різниця закладена у філософії поєдинку та критеріях суддівства. Якщо правила УФК стимулюють швидкість, атлетизм та безпеку, то правила стильового карате базуються на традиційному принципі Іккен Хісацу (одним ударом наповал). Це впливає на технічне представлення бою. У традиційній версії вище оцінюється біомеханічна ефективність удару та бойовий дух, а програма змагань розширена специфічними дисциплінами, які відсутні у суто спортивній версії.

Таким чином, Таблиця 3.1 демонструє, що в Україні співіснують дві моделі карате: елітарно-спортивна, спрямована на результат і зовнішню видовищність, та традиційно-масова, спрямована на виховання та збереження технічної автентичності школи Шотокан.

особливості організації змагань на різних рівнях у провідних країнах світу

Аналіз міжнародного досвіду проводився на основі відповідей респондентів, які мають досвід участі у міжнародних змаганнях (Рис. 3.7). Таких у вибірці виявилось 30 осіб (67%), що забезпечує високу достовірність порівняльного аналізу.

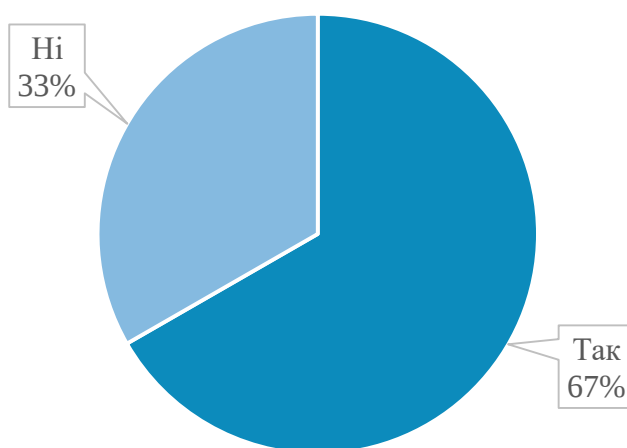

Рис. 3.7. Відповіді на запитання «Чи маєте Ви досвід участі у міжнародних змаганнях?» (n = 45)

Порівнюючи українські національні змагання з провідними міжнародними турнірами, більшість респондентів оцінили рівень організації національних турнірів як «Дещо гірше» (80%) або «Значно гірше» (7%). Лише 13% опитуваних вважають, що організація знаходиться «Приблизно на тому ж рівні». Це підтверджує, що існуючий організаційний розрив відчувається безпосередньо у

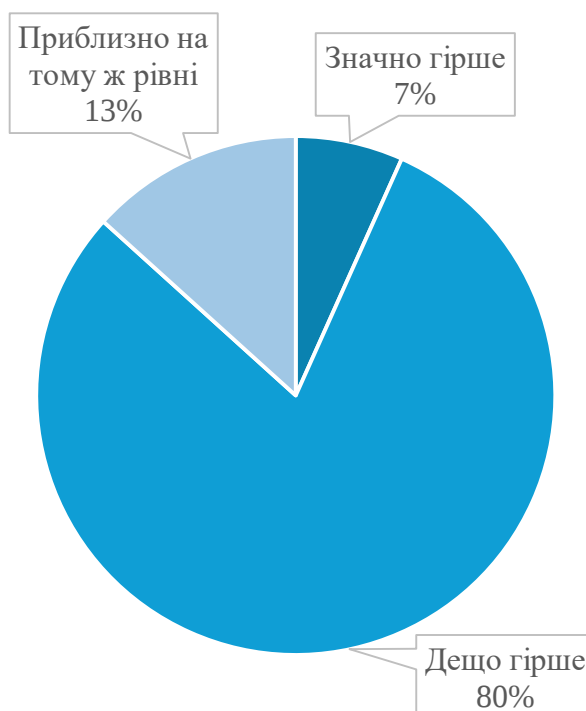

Рис. 3.8. Оцінка рівня організації українських національних змагань в порівнянні з провідними міжнародними турнірами (n = 30)

Фахівцям з міжнародним досвідом (n = 30) було запропоновано обрати елементи організації, які є найбільш критичними для впровадження в Україні. Отримані дані дозволяють сформулювати чіткий рейтинг пріоритетів (Рис. 3.9).

Беззаперечним лідером став фактор «Вищий кваліфікаційний рівень та незалежність суддів». Його обрали 23 респонденти (77%). Це підтверджує, що ключова відмінність міжнародних турнірів від національних полягає не стільки в інфраструктурі, скільки в якості та неупередженості суддівської колегії. Фахівці вбачають необхідність запозичення системи атестації суддів де діють жорсткіші критерії відбору.

Другим за важливістю елементом є технологічне оснащення, на що вказала 21 особа (70%). Впровадження систем типу Sportdata (онлайн реєстрація, електронне жеребкування, відео повтори) вважається ключовим інструментом для підвищення прозорості та дотримання таймінгу.

Похідним фактором від перших двох пунктів є «Суворая система дотримання таймінгу та розкладу». Цей аспект обрали 12 фахівців (40%). Професійне суддівство та ІТ-системи автоматично покращують дисципліну та якість турніру.

На важливість популяризації через медіа вказали 11 респондентів (37%). Аспект «Якісне медіа-висвітлення» дає розуміння того, що для розвитку карате як спорту необхідна якісна картинка та комунікація з аудиторією, що є стандартом для великих міжнародних федерацій (WKF).

Фактор «Вищі стандарти якості арен та зон для розминки» обрали лише 6 осіб (20%). Той факт, що інфраструктура посідає останнє місце у списку пріоритетів, підтверджує, що для українських спортсменів справедлива робота

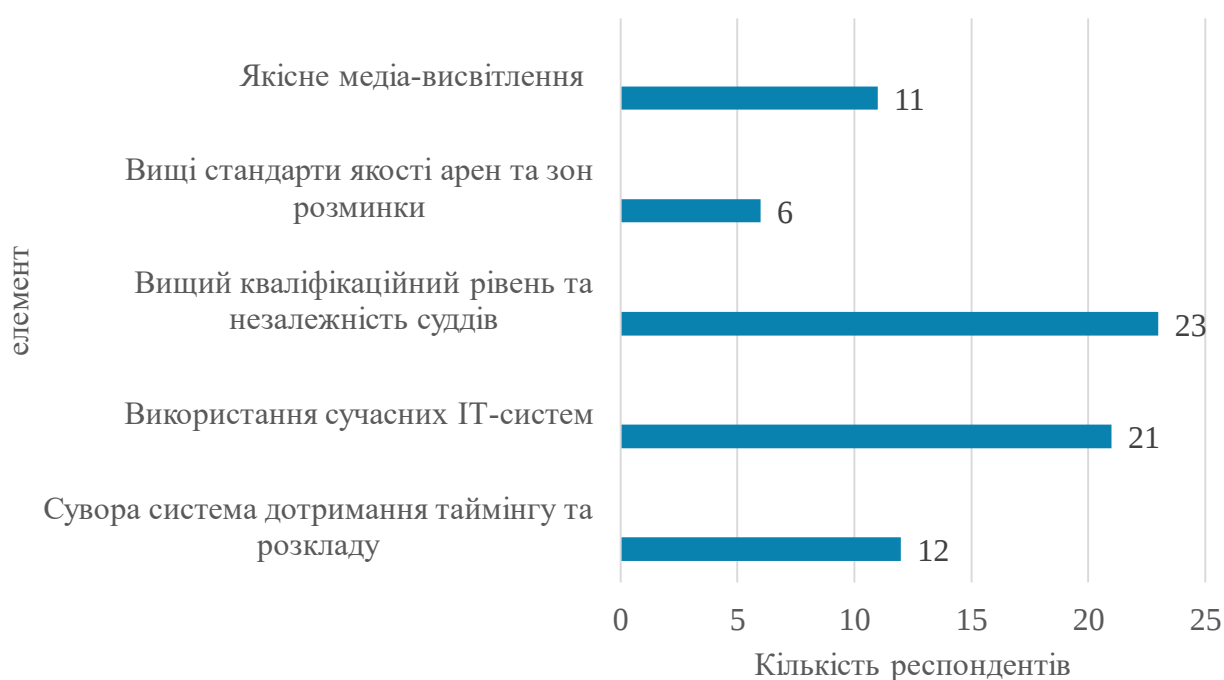

Рис. 3.9. Пріоритетні елементи організації міжнародних змагань для впровадження в Україні (n = 30)

В ході дослідження були проаналізовані основні організаційні аспекти змагань з карате шотокан у провідних країнах світу, таких як Японія, Франція, Італія та Німеччина. Також було виявлено, що організація змагань у провідних країнах світу не надто відрізняється від України, а базується на дуалізмі розвитку

карате, як олімпійського виду під егідою WKF, так і традиційного бойового мистецтва.

Японія

Японія залишається еталоном організації змагань, де історичне коріння гармонійно поєднується із сучасною спортивною наукою. Спортивний напрям WKF розвивається завдяки федерації JKF (Japan Karate Federation). Ця організація об'єднує чотири основні стилі – Шотокан, Вадо-Рю, Годзьо-Рю та Шито-Рю. Особливістю проведення змагань є висока конкуренція у шкільних та університетських лігах. Університетські чемпіонати часто виступають можливістю відбору спортсменів до національної збірної, що підвищує конкретність. Правила орієнтовані на швидкість, безпеку та видовищність. Оцінювання проходить за бальною системою.

Традиційний напрямок представлений домінуючими організаціями, такі як JKA (Japan Karate Association) та SKIF (Shotokan Karate-Do International Federation). Використовується система суддівства Шобу Іппон, тобто перемога одним вирішальним ударом. Акцент робиться не на кількості балів, а на технічну майстерність та прикладну ефективність техніки, що включає кіме, заншин тощо. В розділі ката велика увага приділяється дрібним деталям, які можуть ігноруватися в спортивному карате заради видовищності.

Франція

Франція є однією з найсильніших країн світу в спортивному карате, маючи потужну підтримку зі сторони держави. Спортивний напрямок WKF керується федерацією FFK (Federation Francaise de Karate). Особливістю проведення змагань виступає жорстка централізація. Існує чіткий календар змагань починаючи від департаментів і закінчуючи національним рівнем змагань. Тренувальний процес збірних базується на наукових підходах у спеціалізованих центрах підготовки, а самі змагання проводяться з великим медійним розголосом.

Традиційний аспект хоч і не такий домінуючий в порівнянні зі спортивним напрямом, проте традиційні турніри, такі як кубки майстрів, проводяться

регулярно. Французька школа Шотокан зберігає технічну жорсткість та реалістичність поєдинків.

Італія

Спортивний напрям WKF розвивається через FIJKAM (Federazione Italiana Judo Lotta Karate Arti Marziali). Особливістю є те, що велика частка спортсменів є професіоналами на зарплаті в поліції та силових, армійських структурах, що дозволяє їм тренуватися двічі на день. Італійський стиль ведення поєдинку в WKF відрізняється високою тактичною підготовкою та емоційністю.

Традиційний напрям Італії має сильну мережу клубів, які часто запрошують японських провідних інструкторів для семінарів та внутрішніх чемпіонатів.

Німеччина

Спортивний напрям WKF регулюється діяльністю DKV (Deutscher Karate Verband) – однією з найбільших федерацій у Європі. Система базується на потужній мережі спортивних клубів. Змагання організовані з німецькою педантичністю, чітким таймінгом та регламентом. Особливістю є те, що велика увага приділяється дитячому спорту та інклюзивним змаганням.

Традиційний напрям карате дуже популярно розвивається в стилі ЖКА. Німецький традиційний Шотокан акцентує увагу на базовій техніці (кіхон) та дисципліні.

Узагальнюючи отриману інформацію, нами були співставлені правила змагань з карате шотокан в провідних країнах світу (табл 3.2)

Таблиця 3.2.

Порівняльна характеристика правил змагань з карате шотокан в провідних країнах світу

Критерії порівняння	Спортивний стиль (WKF)	Традиційний стиль (ЖКА тощо)
Категорії учасників	Чіткий поділ за віком – U12, U14, Кадети, Юніори,	Поділ за віком присутній, але не такий дроблений.

	Молодь U21, Дорослі, Ветерани. Поділ за вагою має різницю в кожні 5-10 кг, наприклад - 60, -70, -80). Мета поділу – зрівняти фізичні можливості для чесної спортивної конкуренції	Поділ за вагою часто відсутній, вважається що техніка має перемагати масу. Основний поділ відбувається за поясами (рівнем підготовки)
Реєстрація та жеребкування	Використання міжнародних електронних платформ (Sportdata, WKF SportsID). Рейтингових атлетів розводять по сітці, щоб вони не зустрілися до півфіналу/фіналу. Тренери та інструктори проходять сувору акредитацію, а зважування проходить день у день або за добу до змагань.	Списки учасників змагань подаються від додзьо або регіональних представників. Жеребкування часто проходить наосліп або в ручному режимі. Представники однієї країни та атлети одного клубу розводяться на першому колі змагань.
Вимоги до екіпірування	Лише екіпірування WKF Approved. Накладки на руки, що повністю закривають кисть червоного або синього кольору, захисний жилет на корпус, захисні щитки на гомілку та фути, капа, для дітей іноді закритий шолом, кімоно тільки акредитованих брендів.	Захист на руки можуть використовуватись як і в WFK, так і тонкі білі накладки або взагалі не використовуватись. Захист на ноги зазвичай заборонений, окрім пахового бандажа. Кімоно чисте, біле, не брендоване, рідше укорочене в рукавах для демонстрації роботи зап'ясть, капа.
Правила поєдинку	Бальна накопичувальна система – Юко (1 бал), Ваза-Арі (2 бали), Іппон (3 бали). Перемога присуджується за сумою балів в кінці часу або при домінуванні з розривом у 8 балів. Контакт легкий, дотиковий, або взагалі без нього. Жорсткий контакт карається.	Система Шобу Іппон з принципом Іккен Хісацу – одним ударом наповал. Перемога присуджується спортсмену, який першим продемонстрував чисту оцінку Іппон або два Ваза-Арі. Допускається відчутний контакт у корпус з контролем та легкий

	Використовуються відеоповтори за вимогою тренерів.	контакт в голову. За перевищення контакту також передбачена система покарання. Відеоповтори відсутні – рішення суддів остаточне.
Програма змагань	Стандартні категорії – Індивідуальне та командне ката, Індивідуальне та командне куміте.	Традиційні розширені програми. Окрім ката та куміте проводяться категорії фукуго (двоборство ката та куміте), Енбу (показові технічні поєдинки), Тешіварі (розбивання предметів).

Аналіз даних Таблиці 3.2 демонструє, що на міжнародній арені існує глибокий концептуальний розкол між спортивним карате (WKF), яке еволюціонує як олімпійська дисципліна, та традиційним напрямком (ЖКА тощо), що зберігає автентичність бойового мистецтва.

Перша фундаментальна відмінність криється у філософії конкуренції та категорії учасників. Світова практика WKF базується на принципі вирівнювання фізичних можливостей. Дроблення на категорії з кроком у 5-10 кг покликане нівелювати антропометричну перевагу суперника. Натомість традиційний стиль дотримується принципу, що технічна майстерність має перемагати фізичну силу, тому вагові категорії часто відсутні, а ключовим маркером поділу виступає рівень кваліфікації та майстерності.

Друга суттєва відмінність полягає у системі оцінювання та критерії перемоги. Спортивна модель орієнтована на видовищність та тривалість поєдинку. Використовується накопичувальна бальна система, що перетворює бій на тактичну гру на швидкість. Традиційна модель суворо дотримується принципу Іккен Хісацу. Тут перемога присуджується не за кількістю торкань, а за якістю одного вирішального удару, який теоретично міг би завершити реальний поєдинок. Відсутність відеоповторів у традиційному стилі підкреслює

авторитет судді та виховує у спортсменів повагу до рішення суддівської колегії та майстрів.

Третій аспект стосується комерціалізації та безпеки. Вимоги WKF до екіпірування є надзвичайно суворими та комерціалізованими, що продиктовано вимогами безпеки МОК та телевізійної картинки. Традиційний напрямок зберігає аскетизм – мінімальний захист або його відсутність, чисте біле кімоно без рекламних нашивок, що зміщує акцент із зовнішньої атрибутики на внутрішній стан атлета.

Четвертим важливим елементом є рівень технологізації. Якщо спортивне карате у світі є повністю цифровим, то традиційне карате часто лишається аналоговим, де списки формуються на рівні клубів, жеребкування може проходити вручну, зберігаючи клубну ієрархію та традиції школи.

Таким чином, Таблиця 3.2 підтверджує, що у світі паралельно існують дві самодостатні системи. Одна з них спрямована на зовнішній успіх та медіа-підтримку, медалі та безпеку, інша на внутрішнє вдосконалення, бойову ефективність та збереження традицій.

Порівняльний аналіз особливостей проведення змагань в Україні та світі

Порівняльний аналіз, проведений на основі експертних оцінок та теоретичних даних, дозволив сформулювати ключові перешкоди, що стримують розвиток національної системи змагань та визначити пріоритетні шляхи реформування (рис 3.10.)

Рис. 3.10. Головні перешкоди для підвищення якості і проведення змагань в Україні (n = 45)

Абсолютна більшість опитаних фахівців – 35 осіб (78%) вказали на «Недостатнє фінансування та відсутність спонсорів» як основну проблему. Цей показник є критичним і свідчить про те, що економічна складова є фундаментом, без якого неможливий якісний розвиток інших аспектів (оренди залів, закупівлі обладнання, оплати праці).

Другою за значущістю проблемою, яку відзначили 29 респондентів (64%) є «Низька кваліфікація або упередженість суддівського корпусу». Високий відсоток відповідей у цій категорії корелює з попередніми висновками про якість суддівства як найболючішу точку змагального процесу. Варто зазначити, що ця проблема часто є похідною від першої, оскільки відсутність гідної оплати праці не стимулює підвищення кваліфікації та незалежності суддів.

Третє місце посідає проблема «Роз'єднаність стильових федерацій та відсутність єдиної системи», на яку вказали 17 осіб (38%). Це підтверджує тезу про те, що наявність багатьох паралельних організацій (FSKA, WSKF, SKIF, JKA тощо) розпорошує ресурси та знижує рівень внутрішньої конкуренції, перешкоджаючи проведенню масштабних об'єднаних чемпіонатів [24, 33, 40, 43, 46, 47, 48].

Менш значущими, на думку експертів, є інфраструктурні проблеми. «Відсутність якісних спортивних арен» відзначили 8 осіб (18%). Це свідчить про

те, що наявна інфраструктура в цілому задовольняє базові потреби, або ж ця проблема тьмяніє на фоні фінансових труднощів та попередніх проблем.

«Слабкий рівень менеджменту на місцях» обрали лише 2 респонденти (4%), що говорить про те, що кваліфікація організаторів не є критичним бар'єром.

На завершальному етапі опитування респондентам було запропоновано обрати конкретні реформи, які, на їхню думку, здатні якісно змінити ситуацію в українському карате. Результати представлені на Рис. 3.11.

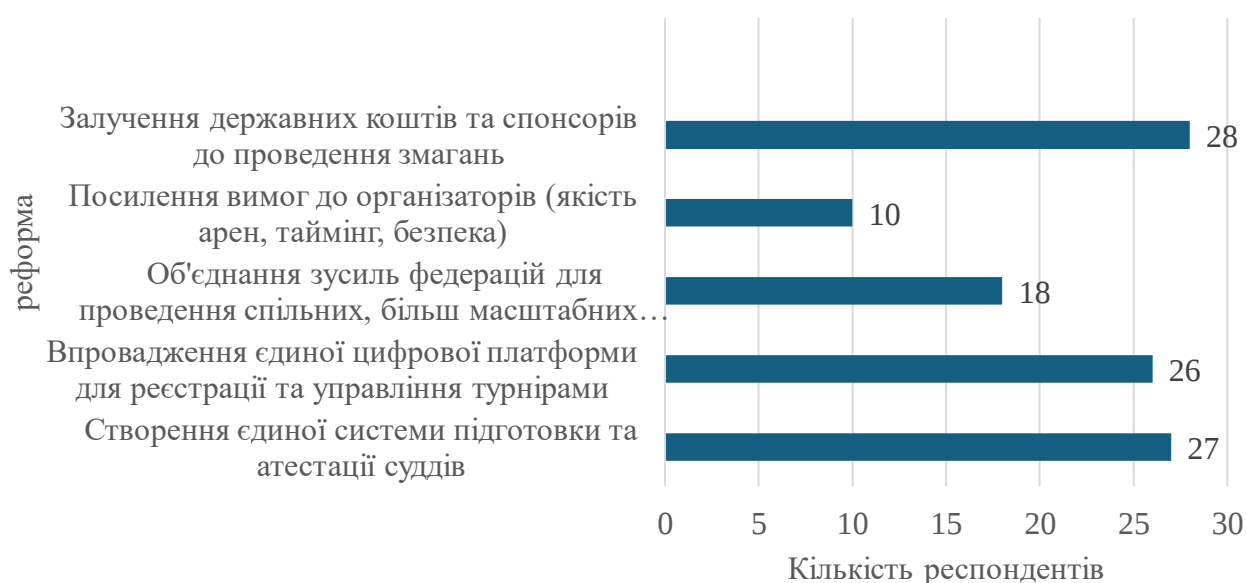

Рис. 3.11. Пріоритетні реформи для покращення системи змагань в Україні (n = 45)

Отримані дані дозволяють виділити три пріоритетні напрямки реформування, які підтримує більшість експертного середовища.

Найбільшу кількість голосів – 28 осіб (62%) отримав варіант «Залучення державних коштів та спонсорів до проведення змагань». Це логічно впливає з попереднього аналізу основних проблем. Фахівці розуміють, що без зовнішніх інвестицій неможливо підняти стандарти проведення турнірів до міжнародного рівня.

Майже таку ж підтримку – 27 осіб (60%) має ініціатива щодо «Створення єдиної системи підготовки та атестації». Експерти вбачають рішення проблеми упередженості не в покараннях, а в системній освіті та уніфікації критеріїв оцінювання для всіх федерацій.

Трійку лідерів замикає «Впровадження єдиної цифрової платформи для реєстрації та управління турнірами», яку підтримали 26 респондентів (58%). Це свідчить про високий запит на технологічність, прозорість, жеребкування та дотримання таймінгу, що неможливо без сучасних ІТ-рішень.

Варіант «Об'єднання зусиль федерацій» для проведення спільних чемпіонатів підтримали 18 осіб (40%). Це показує, що значна частина спільноти прагне до консолідації, незважаючи на стильові розбіжності.

Найменше підтримки отримав варіант «Посилення вимог до організаторів». Його обрали 10 респондентів, що свідчить про те, що організаційні питання вважаються вторинними порівняно з глобальними системними змінами.

Проведене дослідження організаційних аспектів змагань з карате в Україні та провідних країнах світу (Японія, Франція, Італія, Німеччина) дозволяє стверджувати, що вітчизняна система розвитку карате інтегрована у світовий контекст та відповідає глобальним тенденціям. Головною спільною рисою є чіткий дуалізм у поділах організації змагань на спортивний (олімпійський) напрям під егідою WKF та традиційний (стильовий) напрям, що позиціонує бойове мистецтво, як систему виховання (FSKA, JKA, SKIF).

Аналіз нормативних документів та практичного досвіду показує, що Україна успішно впроваджує міжнародні стандарти, зокрема у сфері цифровізації змагань та уніфікації правил суддівства. Водночас, існують певні відмінності, зумовлені історичними традиціями розвитку спорту в конкретних країнах, рівнем державної підтримки та роллю освітніх установ у спортивній підготовці.

Нижче наведено систематизований аналіз спільних рис, які об'єднують українську систему організації змагань зі світовою практикою (табл 3.3.).

Таблиця 3.3.

**Спільні риси організації та проведення змагань в Україні та
провідних країнах світу**

Критерії порівняння	Характеристика спільного підходу
Біполярність розвитку	Як і в Україні, так і в Японії, Франції чи Німеччині існує чітке розмежування між спортивним карате та традиційним. Організаційно це закріплено існуванням різних профільних федерацій.
Стандартизація правил	Українська Федерація Карате (УФК) використовує ті ж самі регламенти, що й провідні іноземні федерації, такі як: FFK, DKV чи FIJKAM. Це стосується вагових категорій, системи нарахування балів, екіпірування та таймінгу поєдинків.
Цифровізація процесів	Використання платформи Sportdata для реєстрації та жеребкування є стандартом як для міжнародних турнірів в Європі, так і для національних чемпіонатів в Україні. Це забезпечує прозорість та автоматизацію процесу.
Суддівські критерії	У традиційному напрямку як в Україні, так і в Японії зберігається суб'єктивно-якісний підхід до оцінювання (кіме, заншин). Тоді як у спортивному напрямку пріоритет надається об'єктивним критеріям (швидкість, форма, контакт)
Вимоги до екіпірування	Глобальна уніфікація вимог до брендованого екіпірування (WKF Approved) у спортивному напрямку та дотримання традиційного білого кімоно без зайвих нашивок у стильовому карате.

Як наведено в даних, зазначених у Таблиці 3.3, українська система організації змагань з карате не є ізольованою, а повністю інтегрована у

глобальний спортивний простір. Виявлені спільні риси свідчать про те, що процеси уніфікації та стандартизації, які диктуються світовими керівними організаціями ефективно впроваджуються в Україні.

Ключовим об'єднувальним фактором є чітка біполярність розвитку карате. У всіх досліджуваних країнах простежується розмежування на спортивний напрям, що функціонує за законами олімпійського спорту, а також традиційний напрям, що демонструє принципи бойового мистецтва. Це означає, що організована структура турнірів в Україні дзеркально відображає світову модель. Змагання УФК проводяться за тими ж стандартами, що й турніри у Парижі чи Берліні, а чемпіонати FSKA чи JKA в Україні зберігають дух японських традицій.

Окремо варто наголосити на технологічному та нормативному аспектах. Використання єдиних цифрових платформ та суворе дотримання вимог до екіпірування ставить українських атлетів у рівні умови з іноземними колегами. Це спрощує адаптацію українських спортсменів на міжнародній арені, оскільки організаційні алгоритми проведення змагань вдома та закордоном є ідентичними.

Попри значну інтеграцію у світову систему, організація змагань в Україні має свої особливості порівняно з країнами, де карате розвивається десятиліттями або має потужну державну підтримку. Основні відмінності стосуються інституційної підтримки, ролі студентського спорту та соціального захисту спортсменів.

В ході дослідження були проаналізовані та виокремлені відмінні риси в організаційних аспектах проведення змагань в Україні та світі (табл. 3.4)

Таблиця 3.4.

Відмінні риси організації змагань в Україні та провідних країнах світу

Критерій порівняння	Світовий досвід (Японія, Франція, Італія, Німеччина)	Досвід України
---------------------	--	----------------

Професіоналізація та державна підтримка	В Італії провідні спортсмени часто працевлаштовані в силових структурах (поліція, армія) або тренуються у державних центрах підготовки на зарплаті, що дозволяє їм ставати професіоналами та досягати висот завдяки регулярним тренуванням.	В Україні система базується переважно на клубній роботі та ентузіазмі федерацій. Державна підтримка наявна для національних збірних, але масовий інститут спортсменів-держслужбовців (як в Італії) відсутній.
Роль освітніх закладів	В Японії університетські та шкільні ліги є фундаментом конкуренції та відбору до збірної. Університетський чемпіонат часто престижніший за регіональні турніри.	В Україні студентський спорт існує, але не є основним аспектом розвитку карате. Основна підготовка та конкуренція відбуваються на рівні приватних спортивних шкіл та ДЮСШ.
Підхід до організації	У Німеччині акцент робиться на педантичності, інклюзивності та довгостроковому плануванні графіків. У Японії – на збереження ритуалів та традицій.	В Україні організація змагань відзначається високою адаптивністю та динамікою розвитку, однак у стильових федераціях іноді допускається більша лояльність до процедурних моментів задля масовості.
Історичне коріння	Японія є першоджерелом традицій, тому там організація змагань є частиною культурного коду. Європейські країни мають довгу історію адаптації стилів.	Україна є відносно молодою країною на карті світового карате, яка активно переймає досвід, швидко прогресує, але все ще перебуває на етапі формування власної стійкої школи та традицій проведення турнірів.

Попри високий рівень інтеграції, табл 3.4. демонструє низку суттєвих відмінностей, які обумовлені соціально-економічними факторами та історичними традиціями розвитку спорту в різних країнах.

Найвагоміша відмінність полягає в інституційній та фінансовій моделі підтримки спортсменів. У провідних європейських країнах організація змагального процесу тісно пов'язана з державним сектором та силовими структурами. Наявність професійних контрактів у поліції чи армії дозволяє європейським каратистам розглядати спорт як основну професію. В Україні ж організація змагань та підготовка спортсменів базується переважно на приватному клубному секторі та ентузіазмі тренерів, а державна підтримка має більш локальний характер.

Також суттєво відрізняється роль освітніх закладів. Якщо в Японії університетські та шкільні ліги є потужним організаторським механізмом та основним джерелом для відбору атлетів до національної збірної, то в Україні ця ланка розвинена значно слабше. Вітчизняна модель організації змагань є клубною, а не університетською.

Насамкінець, відмінності спостерігаються у адміністративній культурі. Українська система організації змагань, особливо на стильовому рівні, характеризується високою гнучкістю та адаптивністю до непередбачуваних ситуацій, тоді як у Німеччині чи Японії пріоритетом є жорстке дотримання заздалегідь затвердженого плану та педантичність у процедурних питаннях.

Висновки до третього розділу

У третьому розділі магістерської роботи було проведено комплексне емпіричне дослідження особливостей організації та проведення змагань з карате шотокан в Україні, а також здійснено порівняльний аналіз з міжнародною практикою. Результати дослідження дозволяють сформулювати такі висновки.

Дослідження базується на анкетуванні 45 респондентів, серед яких переважають чинні спортсмени (69%), а також тренери, судді та організатори. Високий рівень кваліфікації опитаних підтверджується їхнім досвідом. З них

84% мають стаж занять понад 5 років, а майже половина (49%) – понад 11 років. Структура вибірки за федераціями відображає реальний стан багатовекторності українського карате, де домінує стильова федерація FSKA (56%), за якою слідують спортивна УФК (24%) та інші стильові організації.

Загальний рівень організації національних турнірів оцінюється фахівцями переважно як «високий» (73%) або «середній» (16%), з середнім балом 4,09. Це свідчить просто стабільність та функціональність існуючої системи. Правила змагань також сприймаються як здебільшого адекватні (38% вважають їх повністю об'єктивними), проте майже половина респондентів (49%) вбачає в них певні недоліки, що потребують вдосконалення.

Попри загальну позитивну оцінку, виявлено гострі проблеми, що стримують розвиток. Найбільш критичними є якість та об'єктивність суддівства (87%), що вказує на системну кризу довіри до суддівської колегії. Другою за значущістю проблемою є недотримання регламенту та таймінгу (80%), що негативно впливає на якість змагального процесу. Також актуальними залишаються питання інформаційного забезпечення та прозорості відбору до збірних (по 33%).

Детальний аналіз організаційних аспектів у провідних країнах показав, що Україна розвивається у руслі загальноосвітніх тенденцій. Спільною рисою є чіткий дуалізм розвитку – розмежування на олімпійський напрям (WKF) з акцентом на безпеку та бальну систему, і традиційний напрямок (JKA, FSKA) з акцентом на бойову ефективність. Встановлено що Україна успішно імплементує міжнародні стандарти цифровізації та вимоги до уніфікованого екіпірування.

Водночас виявлено фундаментальні відмінності в інституційному забезпеченні. Якщо у європейських країнах розповсюджена модель професіоналізації через працевлаштування спортсменів у силових структурах, а в Японії фундаментом є університетський спорт, то українська модель базується переважно на приватних клубах та ентузіазмі громадських організацій. Також відзначено різницю у підходах до регламенту. Українська система є більш

гнучкою, тоді як німецька чи японська базуються на жорсткому педантизмі та консервативних традиціях.

Порівняння з міжнародним досвідом виявило суттєве відставання української системи. Більшість експертів з міжнародним досвідом (87%) оцінили рівень організації національних турнірів як такий, що поступається за провідним закордонним аналогам. Це корелює з результатами аналізу, де структурно українські змагання схожі на європейські, але ресурсно та кадрово вони відстають. Головними елементами, яких бракує в Україні, визначено незалежність та високу кваліфікацію суддів (77%) та використання сучасних технологій ІТ-систем (70%), що є стандартом на світовому рівні.

Головною перешкодою для розвитку карате шотокан в Україні визначено недостатнє фінансування (78%), яке є першопричиною кадрових та інфраструктурних проблем. На основі думок експертів сформовано пріоритетний план реформ, що включає три ключові напрямки:

Фінансовий - в якому відбудуватиметься залучення державних коштів та спонсорів (62%) для наближення до європейської моделі підтримки.

Кадровий – для створення єдиної системи підготовки та атестації суддів (60%) для усунення суб'єктивізму.

Технологічний – для впровадження єдиної цифрової платформи з управління турнірами (58%) за прикладом провідних федерацій світу.

Реалізація цих заходів дозволить наблизити організацію змагань в Україні до міжнародних стандартів, підвищити їх прозорість та ефективність.

РОЗДІЛ 4. ОБГОВОРЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Результати, які були отримані в ході анкетування ($n = 45$) підтверджують та доповнюють висновки, викладені у сучасних наукових працях українських дослідників [11, 23].

В ході дослідження було виявлено, що 87% респондентів вважають якість та об'єктивність суддівства найгострішою проблемою. Це корелює з даними В.В. Волкова, який зазначає, що суб'єктивність оцінювання у складно-координаційних видах спорту, до яких належить карате, є системним викликом, що потребує впровадження відеоповторів та електронних систем фіксації балів [6]. Проблема недотримання таймінгу (80%) узгоджується з висновками В. С. Єфімової та С. Ю. Свириденко, які підкреслюють, що ефективність проведення національних змагань напряду залежить від рівня автоматизації процесів управління [10]. На думку 78% експертів брак фінансування є головною перешкодою, що підтверджує тези Ю. В. Коваленка та К. В. Ананченка про кризу ресурсного забезпечення спортивних федерацій в Україні, що обмежує можливості для якісного розвитку [13].

наліз причинно-наслідкових зв'язків у системі проблем

На основі отриманих даних побудуємо логічний ланцюг проблем, що стримують розвиток карате шотокан в Україні.

Першопричиною є інституційно-фінансовий дисбаланс. Недостатнє фінансування та відсутність спонсорів призводить до унеможливлення забезпечити гідну оплату праці суддям, орендувати сучасні арени та закупити ліцензоване програмне забезпечення. Низька мотивація суддів призводить до відтоку кваліфікованих кадрів або зниження їхньої принциповості (що підтверджують 64% опитаних) [22]. Брак коштів на ІТ-системи призводить до ручного управління турнірами, що в свою чергу спричиняє зміни в розкладі та хаос. Як результат, турніри проходять із затримками (80%) та сумнівними рішеннями суддів (87%) [31]. Все це призводить до глобального наслідку –

зниження конкурентоспроможності українських спортсменів на міжнародній арені, де стандарти організації змагань та суддівства є значно вищими (на це вказали 87% експертів з міжнародним досвідом) [39].

Обґрунтування стратегії реформування

Взявши до уваги проблеми та міжнародний досвід, стратегія вдосконалення системи змагань має базуватися на трьох пунктах:

Інституційна реформа суддівства. Опитування надало дані, що 77% експертів вважають незалежність суддів ключовим елементом для запозичення. Тому з реформою треба запровадити єдиний національний реєстр з прозорим рейтингом та відбором, створити системи постійної ротації суддівських бригад, для забезпечення неупередженості, а також ввести регулярні атестаційні семінари за участю міжнародних експертів провідних федерацій карате.

Цифрова трансформація. Оскільки 70% респондентів вказали на необхідність впровадження сучасних ІТ-систем, ця реформа допоможе вирішити питання зручності, а також виступатиме інструментом боротьби з корупцією та хаосом [7]. Електронне жеребкування унеможлиблює маніпуляції з сітками, а автоматизована система виклику спортсменів вирішує проблему таймінгу.

Нова економічна модель. 78% опитуваних вказали на брак коштів, що в свою чергу змушує федерації переходити до активно-партнерської моделі. Це передбачає створення якісного медіа-продукту, який буде цікавий спонсорам, що підтверджується відповідями 37% експертів про якісне медіа-висвітлення.

ВИСНОВКИ

В магістерській роботі здійснено комплексне дослідження особливостей організації та проведення змагань з карате шотокан в Україні та світі. На основі теоретичного аналізу літературних джерел, нормативних документів та емпіричного дослідження (анкетування $n = 45$ провідних фахівців) сформульовано наступні висновки.

Встановлено, що сучасна система змагань з карате шотокан є результатом складної еволюції від традиційного бойового мистецтва до міжнародного виду спорту. В Україні цей процес мав свою специфіку, пов'язану з подоланням наслідків радянської заборони та бурхливим розвитком незалежних федерацій у 1990 – 2000-х роках. На сьогоднішній день національна система змагань є децентралізованою та дзеркально відображає світовий поділ на спортивний напрямок (під егідою WKF) та традиційні стильові напрями (FSKA, JKA, SKIF тощо), кожен з яких має власні правила та філософію оцінювання майстерності. Ця біполярність повністю відповідає глобальним тенденціям, характерним для Японії, Франції, Німеччини та Італії, проте українська модель відрізняється тим, що спирається переважно на приватну клубну ініціативу, тоді як у зазначених країнах значну роль відіграє державна підтримка або університетський спорт.

Експертне опитування показало, що загальний рівень організації національних турнірів (Чемпіонати, Кубки України) оцінюється фахівцями досить високо ($x \approx 4,09$ за 5-бальною шкалою). Це свідчить про те, що попри організаційну роздробленість, в Україні сформована дієздатна система проведення змагань, яка задовольняє базові потреби спортсменів та тренерів. Домінуючу роль у цьому процесі відіграють як великі стильові федерації (FSKA – 56%), так і спортивна федерація карате (УФК – 24%).

Попри позитивну загальну оцінку, дослідження виявило критичні проблеми управлінського та кадрового характеру, що стримують якісний розвиток карате в Україні. Найбільш гострими проблемами, на думку експертів, є якість та об'єктивність суддівства (87%) та недотримання регламенту і таймінгу змагань (80%). Порівняння з міжнародним досвідом показує, що ці

проблеми в Україні загострюються через брак організаційного педантизму та автоматизації, які є стандартом для німецької чи японської моделей проведення змагань. Також значна частина фахівців (49%) вказує на необхідність вдосконалення правил змагань для забезпечення балансу між об'єктивністю та збереженням традиційного духу карате.

Порівняльний аналіз засвідчив суттєве відставання української системи організації змагань від провідних світових стандартів. 87% респондентів, які мають міжнародний змагальний досвід оцінили вітчизняні турніри як гірші за закордонні аналоги. Головна відмінність полягає в інституційному забезпеченні. Якщо в країнах Європейського Союзу поширена модель професіоналізації спортсменів через силові структури, а в Японії – через університетські ліги, то в Україні ці механізми відсутні. Ключовими елементами, яких бракує в Україні, визначено високий кваліфікаційний рівень та незалежність суддів (77%) та використання сучасних ІТ-технологій (70%) для управління змаганнями, зокрема повсюдне впровадження платформ типу Sportdata, що забезпечує прозорість жеребкування та таймінгу.

Головною системною перешкодою для підвищення якості змагань визначено економічний чинник, а саме недостатнє фінансування та відсутність спонсорів (78%), що є першопричиною для кадрових та організаційних проблем. На основі проаналізованих думок експертів сформовано стратегію подальшого реформування системи змагань. Це активне залучення державних коштів та спонсорів (62%), створення єдиної, прозорої системи підготовки та атестації суддів (60%) та впровадження єдиної цифрової платформи для реєстрації та управління турнірами (58%).

Реалізація запропонованих заходів дозволить не лише вирішити поточні організаційні проблеми, але й наблизити українську систему змагань до міжнародних стандартів, підвищити конкурентоспроможність вітчизняних спортсменів та зміцнити позиції українського карате шотокан на світовій арені.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Ананченко К. В. Історичні аспекти розвитку спортивного карате в Радянському Союзі. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2013. № 3. С. 20-23.

Акуменко О. О., Шапарь О. В. Аналіз показників змагальної діяльності каратистів різної кваліфікації. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2019. № 1. С. 11-15.

Аоднар І. В., Зорій І. Я. Змагальна діяльність каратистів у розділі куміте за сучасними правилами. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2017. Вип. 28. С. 18-24.

Вимоги до проведення та організації змагань зі стилевих напрямків карате в Україні

Валков В. В. Проблеми суддівства в сучасному спортивному карате. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2022. № 1. С. 60-64.

Волощук В. М. Використання інформаційних технологій у системі управління спортивними змаганнями. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини*. 2018. Вип. 29. С. 56-61.

Ворачук А. І. Методика технічної підготовки юних каратистів 10-12 років на етапі початкової підготовки. Автореферат дисертації... канд. наук з фіз. вих. і спорту. Львів: ЛДУФК, 2018. 20 с.

Гімова В. С., Свириденко С. Ю. Організаційні та методичні особливості проведення національних змагань з карате. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15*. 2018. Вип. 10 (106).

а

Керівництво. Офіційний сайт Української Спілки Шотокан Карате-до (USKO/WSKF) [Веб-сайт]. URL: <http://usko.com.ua/kerivnytstvo>

Коваленко Ю. В., Ананченко К. В. Актуальні проблеми фінансування спортивних федерацій в Україні. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2016 . № 1. С. 34-39.

Кувальчук В. О., Литвин О. В. Аналіз організаційних особливостей проведення

к

ф

а

і

дитячих змагань з карате. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2018. Вип. 62. Т. 1. С. 154-159.

рупеня С. О. Застосування порівняльного аналізу в процесі формування техніко-тактичної майстерності каратистів високої кваліфікації. *Молодий вчений*. 2017. № 5 (44). С. 13-17.

атишев М. В., Попик С. В. Порівняльний аналіз технічної підготовки спортсменів-каратистів різних стилів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2015. Вип. 126. Том 1.

исенко О. М. Змагальна діяльність каратистів високої кваліфікації у розділі ката за правилами WKF: аналіз та перспективи. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2017. № 3 (39). С. 13-17.

итовченко В. О., Баранов О. Г. Особливості організації та проведення змагань з карате за правилами WKF. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2018. № 1. С. 49-53.

ельник О. М., Гудима Т. М. Організаційно-педагогічні умови підготовки спортсменів-каратистів до змагань високого рангу. *Молода спортивна наука України*. 2023. № 2. С. 125-130.

овини: Міжнародний семінар з шотокан карате (2021). *Офіційний сайт FSKA* [

Винський С. В., Влох С. Т. Моделювання процесу тренування каратистів стилю Шотокан. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2014. № 1. С. 45-50.

бцалюк А. В., Сахновський М. О. Сучасні тенденції в підготовці суддів з карате. *Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та здоров'я людини*. 2022. № 2. С. 13-18.

врейма О. В. Організаційно-методичні основи проведення змагань з бойових мистецтв в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт*. 2020. № 1. С. 98-104.

врейма О. В., Савченко В. В. Особливості застосування кидкової техніки у куміте в різних стилях карате. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2014. № 1. С. 98-103.

илипко В. О., Савченко В. В. *Карате-до: від самозахисту до олімпійського спорту: навчальний посібник*. Харків: ХНАДУ, 2018. 212 с.

олотняна М. С. Зарубіжний досвід організації та проведення змагань з видів спорту, що розвиваються в Україні. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2022. Вип. 172. Т. 2. С. 139-143.

опик С. В., Латишев М. В. Аналіз факторів, що впливають на результативність виступу каратистів у розділі куміте. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2015. № 3(49). С. 136-140.

ро федерацію. *Офіційний сайт Федерації Фунакоші Шотокан Карате України*

бдьянська влада і КДБ проти карате: як це було в Україні. *Racurs.ua* [Веб-сайт]. 5

В

вожко І. М. Сучасний стан та тенденції розвитку карате в Україні. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2019. № 4 (72). С. 63-68.

оманенко О. П., Гордієнко В. І. Динаміка психологічної готовності спортсменів-каратистів до відповідальних змагань. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15*. 2020. Вип. 10(129). С. 121-125.

йстратегія розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року (Схвалена

Н

Р

У

Р

З

Е

мчик Р. Р. Порівняльний аналіз вимог до виконання техніки ката в різних стилях карате. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. 2015.

Вип. 126. Том 2.

N

яз Президії Верховної Ради УРСР від 11 грудня 1981 р. «Про адміністративну відповідальність за порушення правил навчання карате» та відповідне доповнення до КК УРСР (Стаття 206-3).

країнська федерація карате. Вікіпедія. [Веб-сайт]. URL:

https://uk.wikipedia.org/wiki/Українська_федерація_карате

t

у

р

я

S

М

/

елест М. Б. Шляхи вдосконалення системи підготовки суддів з карате в Україні. *Молода спортивна наука України*. 2021. № 3. С. 136-141.

рмолюк М. М., Барабаш О. О. Порівняльний аналіз систем підготовки фахівців карате в Україні та провідних країнах світу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2023. Вип. 2

h

o

H

u

O

p

k

p

a

N

I

K

K

a

k

r

h

t

y

t

o

p

e

s

d

s

b

u

y

ДОДАТКИ

Характеристика проведення змагань з карате шотокан: Досвід та Оцінки

Вітаю!

Мене звати Андрій, я магістрант Київського Університету імені Бориса Грінченка і проводжу дослідження для магістерської роботи на тему "Характеристика проведення змагань з карате шотокан в Україні та світі".

Мета цього опитування - зібрати думки та оцінки провідних спортсменів, тренерів, суддів та організаторів щодо поточної системи змагань.

Опитування є анонімним. Усі дані будуть використані виключно в узагальненому вигляді для наукових цілей.

Дякую за ваш час та внесок у дослідження!

Загальна інформація про респондента

Ваша основна роль у карате? *

- ☐ Спортсмен (чинний)
- ☐ Тренер
- ☐ Суддя
- ☐ Організатор / Представник федерації
- ☐ Спортсмен і тренер
- ☐ Інше: _____

Ваш загальний досвід у карате (в роках) *

- ☐ До 5 років
- ☐ 5-10 років
- ☐ 11-15 років
- ☐ 16-20 років
- ☐ Більше 20 років

До якої основної федерації Ви належите? *

- ☐ УФК (WKF)
- ☐ FSKA (Фунакоші Шотокан Карате України)
- ☐ ФШКУ/USCO (WSKF)
- ☐ SKIF
- ☐ JKA
- ☐ Інше: _____

Оцінка організації національних змагань (в Україні)

Як Ви оцінюєте загальний рівень організації національних змагань (Чемпіонати, Кубки України), у яких берете участь? *

	1	2	3	4	5	
Дуже низький	☐	☐	☐	☐	☐	Дуже високий

Які аспекти організації змагань в Україні, на Вашу думку, потребують найбільшого покращення? (Оберіть не більше 3-х варіантів) *

- ☐ Якість та об'єктивність суддівства
- ☐ Дотримання регламенту та таймінгу змагань
- ☐ Якість приміщення (арени, роздягальні, зони розминки)
- ☐ Інформаційне забезпечення (анонси, реєстрація, онлайн-результати)
- ☐ Медичне забезпечення під час турнірів
- ☐ Прозорість відбору до збірних команд
- ☐ Кількість та якість татамі
- ☐ Логістика (розташування арени, харчування)

Чи вважаєте Ви правила (WKF, FSKA, JKA тощо), за якими Ви змагаєтесь, оптимальними для демонстрації реальної майстерності спортсмена? *

- ☐ Так, вони повністю об'єктивні
- ☐ Переважно так, але є недоліки
- ☐ Ні, вони занадто "спортивні" і не відображають дух карате
- ☐ Ні, вони застарілі і потребують модернізації
- ☐ Важко відповісти

Порівняння з міжнародним досвідом

Чи маєте Ви досвід участі (як спортсмен, тренер чи суддя) у міжнародних змаганнях (Чемпіонату Світу, Європи, міжнародні ліги)? *

- ☐ Так
- ☐ Ні

Порівняння з міжнародним досвідом

Порівняно з провідними міжнародними турнірами, як Ви оцінюєте рівень організації українських національних змагань? *

- ☐ Значно гірше
- ☐ Дещо гірше
- ☐ Приблизно на тому ж рівні
- ☐ Дещо краще
- ☐ Значно краще
- ☐ Важко порівнювати

Який елемент організації міжнародних змагань, на Вашу думку, варто було б запозичити та впровадити в Україні? *

- ☐ Суворе дотримання таймінгу та розкладу
- ☐ Використання сучасних ІТ-систем (онлайн-реєстрація, відеоповтори тощо)
- ☐ Вищий кваліфікаційний рівень та незалежність суддів
- ☐ Вищі стандарти якості арен та зон для розминки
- ☐ Якісне медіа-висвітлення
- ☐ Інше: _____

Пропозиції та рекомендації

На Вашу думку, що є головною перешкодою для підвищення якості проведення змагань з карате шотокан в Україні? *

- ☐ Недостатнє фінансування та відсутність спонсорів
- ☐ Низька кваліфікація або упередженість суддівського корпусу
- ☐ Роз'єднаність стильових федерацій та відсутність єдиної системи
- ☐ Слабкий рівень менеджменту на місцях проведення
- ☐ Відсутність якісних спортивних арен, придатних для великих турнірів
- ☐ Інше: _____

Яку реформу, на Вашу думку, потрібно внести для покращення системи змагань в Україні? *

- ☐ Створення єдиної системи підготовки та атестації суддів
- ☐ Впровадження єдиної цифрової платформи для реєстрації та управління турнірами
- ☐ Об'єднання зусиль федерацій для проведення спільних, більш масштабних чемпіонатів
- ☐ Посилення вимог до організаторів (якість арен, таймінг, безпека)
- ☐ Залучення державних коштів та спонсорів до проведення змагань
- ☐ Інше: _____

